

20. Urheilu- ja retkeilytoiminta

Urheilu- ja retkeilylautakunta

Lautakunnan kokoonpano, kokoukset ym. Lautakunnan puheenjohtajana v. 1961 toimi liikennetark. Väinö Soininen, varapuheenjohtajana ins. Bertil Oljelund sekä jäsenenä valtiot. maist. Maija Björklund, varanot. Salme Katajavuori, liikennetark. Sulo Lahtinen, varat. Erkki Linkomo, dipl. ins. Jaakko Ollila, toiminnanjoht. Veikko Peuhkuri sekä valistussiht. Mauri Reutsalo. Sihteereinä toimivat vuoden alusta toimestosiht. Pekka Lehtonen, 1. 8. lukien toimestosiht. Pekka Helle sekä 1. 11. lukien lakit. lis. Pentti Mäkelä. Kaupunginhallitusta lautakunnassa edusti apul. kaup.joht. Eino Waronen vuoden alusta sekä 1. 7. lukien apul. kaup.joht. Aarre Loimaranta.

Eläintarhajaostoon kuuluivat puheenjohtajana ins. Oljelund sekä jäsenenä valtiot. maist. Björklund, varanot. Katajavuori, liikennetark. Lahtinen sekä toiminnanjoht. Peuhkuri.

Retkeilyjaostoon kuuluivat puheenjohtajana liikennetark. Soininen sekä jäsenenä varanot. Katajavuori, varat. Linkomo, dipl.ins. Ollila sekä valistussiht. Reutsalo.

Lautakunnalla oli vuoden aikana 25 kokousta, joiden pöytäkirjojen pykäläluku oli 361. Kirjeitä saapui 848 ja lähetettiin 122.

Eläintarhajaoston kokouksia oli 4 ja pöytäkirjoissa 14 pykälää. Retkeilyjaoston vastaavat luvut olivat 3 ja 8.

Lautakunnan tärkeimmistä päätöksistä mainittakoon:

Apurahojen jako. Piirien kurssitoiminnan avustamiseen varattu 300 000 mk:n suuruinen määräraha jaettiin seuraavasti: Suomen Voimistelu- ja Urheiluliiton Helsingin piiri 100 000 mk, Työväen Urheiluliiton Suur-Helsingin piiri 65 000 mk, Työväen Urheiluseurojen Keskusliiton Helsingin piiri 30 000 mk, Suomen Palloliiton Helsingin piiri 45 000 mk, Centralidrottsförbund, Helsingin piiri 40 000 mk ja Suomen Jousiampujain liiton Helsingin piiri 20 000 mk (27. 1. 12 §, 21. 4. 97 §).

Urheiluseurojen nuorten leiritoiminnan tukemiseen varatulla 500 000 mk:n määrarahalla avustettiin yhteensä 23 seuraa (27. 1. 11 §, 19. 5. 137 §, 13. 10. 284 §).

Voimistelu- ja urheiluseurojen työn tukemiseen varatulla 5 mmk:n määrarahalla avustettiin yhteensä 137 seuraa (27. 1. 10 §, 7. 4. 80 §).

Lisäksi jaettiin kaupungin virastojen ja laitosten henkilökunnan urheilutyön tukemiseksi avustuksia 28 seuralle yhteensä 385 000 mk (27. 1. 13 §, 21. 4. 98 §), 3 retkeilyseuralle yhteensä 270 000 mk (retkeilyj. 2. 6. 5 §), 17 kuorolle ja orkesterille yh-

teensä 750 000 mk ulkoilmakonsertteja varten (5. 5. 124 §) sekä kalavesien hoitotoimenpiteitä varten 7 kalastusseuralle yhteensä 200 000 mk (15. 12. 344 §).

Tärkeimmät vuokraukset ym. Lautakunta päätti vuokrata Helsingfors Kanotklubb -nimiselle yhdistykselle kaupungin osuuden Pohjoisella Humalluodolla sijaitsevaan kanoottivajaan sekä Merimelajat-nimiselle yhdistykselle Eteläisen Humalluodon eteläpäässä sijaitsevan kanoottivajan sekä molempiin vuokrattuihin vajoihin ja ym. yhdistyksen omistamaan kahteen kanoottivajaan liittyvät maa- ja vesialueet. Vuokra-aika oli kummallakin yhdistyksellä 1. 1. 1961—31. 12. 1965 ja vuotuinen vuokramaksu 5 000 mk (17. 3. 66 §).

Kaunissaaren huvilasta n:o 2 päätettiin vuokrata osuus Uuden Suomen Kalakerholle 1. 4. 1961—30. 4. 1963 väliseksi ajaksi 22 500 mk:n vuosivuokrasta (17. 3. 71 §).

Helsingin evankelisluterilaisille seurakunnille päätettiin vuokrata v:ksi 1961—1965 Mustasaassa sijaitseva ravintolarakennus 74 000 mk:n vuosivuokrasta, huvilarakennus siihen kuuluvine aittoineen 40 000 mk:n vuosivuokrasta sekä kahvikioski, saunarakennus ja kesämajan maapohjat, joiden jokaisen vuosivuokra oli 3 000 mk (7. 4. 88 §).

Helsingin Sosialidemokraattiselle Nuorisoyhdistykselle päätettiin vuokrata yhdistyksen omistamaa rakennusta varten tarvittava määräala ulkoilualueen itäpäästä 1. 1. 1962—31. 12. 1964 väliseksi ajaksi 3 000 mk:n vuosivuokrasta (10. 11. 309 §).

Hakaniemen Palloilijat -nimisen yhdistyksen vuokrasopimusta, joka koski Kivinokan ulkoilualueella olevaa määräalaa, päätettiin jatkaa 1. 1. 1962—31. 12. 1964 väliseksi ajaksi 10 000 mk:n suuruudesta vuosivuokrasta (25. 8. 211 §).

Operettiteatterille päätettiin vuokrata Soutustadion kesäkausiksi 1961—1963, kunakin kautena 1. 6.—15. 9. välisenä aikana järjestettäviä teatteriesityksiä varten. Kesän 1961 vuokra oli 50 000 mk, kesän 1962 vuokra 100 000 mk ja kesän 1963 vuokra 150 000 mk (21. 4. 103 §, 5. 5. 121 §).

Stadionin retkeilymaja päätettiin vuokrata Suomen Retkeilymajajärjestölle ajaksi 1. 1. 1962—31. 12. 1966 retkeilymajan pitämistä varten 3. 65 mmk:n vuotuisesta perusvuokrasta sekä jokaiselta majoitusvuorokaudelta henkeä kohti suoritettavasta 25 mk:n suuruudesta vaihtuvasta vuokrasta (27. 10. 295 §).

Käpylän ravirata siihen liittyvine alueineen päätettiin vuokrata Helsingin Ravirata Oy:lle 1. 1. 1962—31. 12. 1966 väliseksi ajaksi eräillä ehdoilla (29. 12. 357 §).

Ruskeasuon ratsastushallista päätettiin Keskustalli Oy:lle vuokrata kaksi kaviouraa sekä varastotilaa 60 m² ajaksi 1. 10. 1961—15. 5. 1962. Kuukausivuokra oli 100 000 mk (29. 9. 257 §).

Kioskeja ym. vuokrattiin jäljempänä mainituista kausivuokrasta: Eläintarhan urheilukentän ja sen luistinradan kioski 1. 5. 1961—15. 3. 1964 väliseksi ajaksi, 160 000 mk; Regatta-nimisen kahvilan kioski v:ksi 1961—1963, 150 000 mk; Uimastadionin kosmetiikkakioski v:ksi 1961—1962, 25 000 mk; Pihlajasaaren uimarannan pukusuoja v:ksi 1961—1963, 25 000 mk; em. kioskit, kosmetiikkakioskia lukuun ottamatta, päätettiin vuokrata ko. vuokra-aikojen jälkeen edelleen aina vuodeksi kerrallaan, irtisanomisaika 1 kk (7. 4. 85 §).

Lisäksi vuokrattiin kioskinpito-oikeus Herttoniemen urheilukentän pukusuojassa 15. 4.—15. 10. väliseksi ajaksi kertomusvuonna 8 000 mk:n kausivuokrasta (7. 4. 84 §); Kivinokan ulkoilualueen myymäläkioski kesäkausiksi 1961—1963 kausivuokrasta, jonka suuruus oli 380 000 mk (21. 4. 104 §); Käpylän urheilupuiston kioski

sekä Velodromin ja sen luistinradan kioski kesä- ja talvikausiksi 1961—1964 yhteensä 600 000 mk:n vuokrasta yhtä kesä- ja talvikautta kohden; myöhemmin päätettiin vuokra alentaa 19. 5. 1961—14. 4. 1962 väliseltä ajalta 575 000 mk:ksi (2. 6. 161 §, 8. 9. 235 §); Hietarannalla sijaitsevat kaksi kioskia sekä pukusuojarakennus kesäkausiksi 1962—1966 virvokejuomien ja uimatarvikkeiden myyntiä ja vuokraamista sekä kahvilaliikkeen harjoittamista varten myöhemmin määrättävillä ehdoilla (2. 6. 162 §) sekä hyväksyttiin Kumpulan uimalan kahvilakioskin vuokraoikeuden siirto toiselle vuokraajalle 1. 1. 1961—15. 9. 1963 väliseksi ajaksi (25. 8. 205 §).

Korkeasaaren uimaranta vuokrattiin kertomusvuoden kesäkaudeksi 10 000 mk:n kausivuokrasta (21. 4. 108 §).

Kioskikaupan ym. toiminnan harjoittamiseen myönnettiin eräitä lupia (21. 4. 101 §, 5. 5. 118, 119 §).

Oikeus merilintujen metsästyksen kaupungin omistamilla ulkosaarilla ja luodoilla v. 1961—1963 myönnettiin Merilinnustajat, Helsingin Kala- ja Erätoverit, Helsingfors Fiskargille, Poliisi-Erämiehet ja Drumsö Skyddsföreningen för Sjöfågel nimisille yhdistyksille sekä Helsingin Palomiesten Metsästyksseuralle, kullekin 3 000 mk:n vuosivuokrasta (6. 10. 277 §).

Kalastusmajanpito-oikeus Tallskär-nimisellä saarella myönnettiin kolmelle kalastajalle kertomusvuodeksi 1 500 mk:n suuruisesta korvauksesta (3. 3. 57 §).

Esityksiä kaupunginhallitukselle tehtiin asioista, jotka mm. koskivat: Suomen kaupunkien urheiluviranomaisten yhteistyön edistämistä (27. 1. 9 §); Laajalahden ja Seurasaaren selän vesialueiden suojelua (24. 2. 47 §); veneiden laituroimisen ja talvisäilytyksen järjestämistä (21. 4. 106 §); urheilu- ja retkeilytoimiston toimistosihteerin viran järjestelyä (19. 5. 132 §); eräiden vanhojen rakennusten purkamista (19. 5. 146 §, 6. 10. 276 §); Kaunissaaren laivalaiturin korjausta (26. 5. 156 §); jaoston asettamista lautakunnan ja toimiston johtosääntöjen laatimista sekä toimiston organisaation uudistamista varten (2. 6. 167 §); katuvalaistuksen järjestämistä Stadionin pohjoispuoliselle aukiolle (25. 8. 208 §) sekä Uimastadionin ja Eläintarhan maastoon suunnitellun hiihtoladun valoverkon liittämistä yleiseen puisto- ja katuvalaistukseen (24. 11. 319 §); Korkeasaaren, Mustikkamaan ja Satamasaaren moottorivene- ja lauttaliikenteen lähtölaiturin siirtämistä Hakaniemenrantaan (6. 10. 276 §) sekä puhelimien hankkimista eräille urheilupaikoille (10. 11. 302 §).

Lausunnot kaupunginhallitukselle koskivat mm. seuraavia asioita: anomusta kalastuslupien myöntämiseksi Laajalahden Kalamiesten Kerholle (27. 1. 15 §); Pirkolan urheilupuiston maankäyttösuunnitelman hyväksymistä (17. 2. 35 §) sekä esitystä yliopiston voimistelulaitoksen sijoittamisesta ko. puiston yhteyteen (17. 2. 36 §); leikki- ja urheilukenttien, sekä erilaisten urheilualueiden ym. järjestämistä tai varaamista (24. 2. 46 §, 17. 3. 64 §, 7. 4. 77, 78 §, 6. 10. 275 §, 15. 12. 337 §); Humalahden venelaiturin n:o 1 pidentämistä (13. 3. 58 §); suunnitelmaa Lapinmäentien jatkamisesta Mannerheimintieltä Pasilaan (7. 4. 76 §); laina- ja avustusanomuksia (5. 5. 114 §, 16. 6. 182 §, 29. 9. 251 §); eräiden Hietarannalle sijoitettujen yksityisten urheilulaitteiden ym. pitoa koskevan lautakunnan päätöksen purkamisanomusta (5. 5. 115 §); Stadionin eteläosan aidan vieressä olevan alueen kestopäällystämistä (19. 5. 133 §); Alma ja Lambert Venetsalon lintujenhoitotoiminnan tukemista (19. 5. 148 §); eräiden rakennusten ja maa-alueiden siirtämistä lautakunnan hallintoon (25. 8. 203, 209 §, 27. 10. 297 §); määrärahan saamista v:ksi 1962 keinojärädan

suunnittelua ja alustavia töitä varten (25. 8. 221 §); hengenpelastuskoulutuksen tehostamista (29. 9. 252 §); kaupungin rantojen puhtaanapidon järjestämistä (10. 11. 303 §); lasten pääsemistä maksutta uimaloihin koskevaa valtuustoaloitetta (10. 11. 304 §) sekä Salmisaaren Veneveistämö Oy:n hallinnassa olevan tonttialueen vastaista käyttöä (24. 11. 321 §).

Urheilu- ja retkeilytoimisto

Henkilökunta. Perustettuun tp. apulaisretkeilyasiamiehen virkaan valittiin sosion. Jorma Salmi 3. 3. lukien. Tp. sihteerin virkaan valittiin 22. 9. lukien lakit. lis. Pentti Mäkelä sekä kahteen uuteen tp. kenttämestarin virkaan 7. 4. lukien Pauli Rämä ja Timo Pasanen. Rakennusvirastosta siirtyi urheilu- ja retkeilytoimistoon rakennusmest. Lauri Anttila.

Ero myönnettiin tp. toimistosihteerin Pekka Lehtoselle 1. 8. lukien. Eläkkeelle siirtyivät aluevalvoja Arvo Koivula 1. 7. ja toimentaja Götha Landgren 1. 9.

Lautakunnan alaisten vakinaisten viranhaltijain lukumäärä oli kertomusvuoden aikana 37 ja tilapäisten 6.

Työntekijäin lukumäärä oli korkeimmillaan heinäkuussa, eli 286 ja alimmillaan, 130, helmikuussa.

Sairauslomalla oli 11 viranhaltijaa yhteensä 287 päivää ja 64 työntekijää kaikkiaan 2 291 päivää.

Virkamatkoja tekivät vuoden aikana toimistopääll. Esko Palmio Länsi-Saksaan, Sveitsiin ja Ruotsiin, Korkeasaaren intendentti Curt af Enehjelm Puolaan ja Italiaan, lautakunnan jäsen Björklund Ruotsiin, retkeilyasiamies Eero Koroma Norjaan, urheilunohj. Esko Numminen sekä rak.mestarit Lauri Anttila ja Mauri Laitakari Ruotsiin.

Urheilutoiminta

Talvikausi. Urheilu- ja retkeilytoimiston hallinnossa oli kaikkiaan 38 luistinrataa, joiden yhteinen pinta-ala oli 178 750 m². Lisäksi oli puisto-osaston hoidossa 21 rataa, yht. 29 250 m² ja seurojen hoidossa 3 rataa, yht. 31 100 m².

Seurojen hoitamilla kolmella luistinradalla kävi opettajien johdolla yhteensä 47 597 koululaista. Näiden määrä jakaantui eri ratojen osalle seuraavasti: Kallion 25 761, Väinämöisen 16 389 ja Johanneksen rata 5 447.

Suurkelkkämäkiä (rinnemäkiä) oli käytössä 2.

Pallokentällä pelattiin 39 jääpallo-ottelua. Piirisarjojen otteluita, joita oli yhteensä 114, pelattiin eniten seuraavilla radoilla: Messukenttä 10, Käpylä 12, Haaga 10, Lauttasaari 10, Herttoniemi 12 ja Kaisaniemi 15.

Kesäkausi. Pallokentän ruuhokentillä suoritettiin 75 pääsymaksullista jalkapallo-ottelua. Hiekkakentällä pelattiin kaikkiaan 13 maksullista ottelua ja 78 maksutonta ottelua ennen ruuhokenttien avaamista. Kertaharjoituslippuja (à 10 mk) myytiin kentälle 12 072 kpl ja harjoituskortteja (à 100 mk) 773 kpl.

Käpylän urheilupuistossa pelattiin kesän aikana lukuisia jalkapalloilun sarja- ym. otteluita. Yleisurheilun, ravi-, moottoripyörä- sekä palvelus- ja opaskoirakilpailujen

lisäksi urheilupuistossa pelattiin maahockeytä, käsi- ja lentopalloa, pesäpalloa, harjoitettiin jousiammuntaa sekä erilaatuista koululaisurheilutoimintaa.

Jalkapalloilun piirisarjojen otteluita pelattiin eri kentillä yhteensä 1 024, niistä Väinämöisen kentällä 173, Käpylän urheilupuistossa 128, Kallion kentällä 129 ja Vallilan kentällä 138.

Ratsastushallin ratsastukseen varatut tilat olivat vuokrattuina Keskustalli Oy:lle. Palloilusalia käytettiin runsaasti käsi- ja koripalloilun harjoitus- ja kilpailupaikkana. Hallin itäparvekkeen eteläpää oli edelleen vuokrattuna jousiampujain käyttöön. Hallin eteläpää vapautui liikennelaitoksen käytöstä 11. 2., mutta sitä ei korjaustöiden vuoksi voitu vielä ottaa käyttöön.

Soutustadionilla järjestivät eri seurat ym. soutu- ja melontaharjoitusten ja -kilpailujen lisäksi mm. lukuisia yhteislaulutilaisuuksia, hengellisiä virsilauluiltoja sekä juhannusjuhlan. Hallintorakennuksen yläkertaa käytettiin kokouksiin, luentoihin, kursseihin ja voimisteluun.

Urheiluneuvonta. Eri sisä- ja ulkoarjoituspaikoissa tapahtuneessa käytännöllisessä urheilunohjaustoiminnassa olivat edustettuina seuraavat liikunta- ja koulutusmuodot: kaunoluistelu, naisten ja miesten kuntovoimistelu, perheenemäntien kuntovoimistelu ja lasten ryhti- ja satuvoimistelu, naisten kesäkauden voimistelu, tyttöjen ja poikien telinevoimistelu, uimakoulutyö, kenttäurheilu, palloilu, kansantanssi ja leikki.

Neuvontatilaisuuksia (uimakoulutoimintaa lukuun ottamatta) oli yhteensä 692, neuvontakohteita 37, ohjaajia 25 ja osanottajia 23 920.

Talvikautena järjestettiin urheiluneuvontaa kaunoluistelussa 33 kertaa 10 radalla, osanottajia 1 130. Mäenlaskun ja hiihdon ohjauksesta oli epäedullisten sääolosuhteiden ja lumen vähyyden vuoksi luovuttava.

Hiihtolajien kunnostuksesta ja huollosta vastasi 3-miehininen latupartio tehtävinnään latujen raivaus, viitoitus ja kuntoon saattaminen. Paikallislataja oli viitoitettu 120 km sekä näiden lisäksi 2 kaukoretkilatua: Helsingistä Pirttimäen kautta Solvallon urheilupuistoon sekä Herttoniemestä Sipoon kautta Savijärvelle, josta edelleen Söderkullan, Kisakallion ja Rastilan kautta Roihuvuoreen. Erittäin vähäluminen talvi vähensi hiihtotoiminnan lähes olemattomiin. Tästä syystä jouduttiin myös peruuttamaan tavanomainen laturetki, ns. Tahkon hiihto.

Sisätoimintakauden urheiluneuvonta talvi- ja kevätkautena 15. 1.—20. 5. sekä syyskautena 15. 9.—31. 12. tapahtui edelleenkin pääasiallisesti kunnallisissa harjoitussaleissa Stadionilla. Ohjattua toimintaa järjestettiin miesten kuntovoimistelussa (60 kertaa, osanottajia yht. 2 000), perheenemäntien ja vuorotyössä käyvien naisten voimistelussa (90 kertaa, osanottajia 3 000), lasten ryhti- ja satuvoimistelussa (60 kertaa, osanottajia 1 500), naisten kuntovoimistelussa (30 kertaa, osanottajia 1 500), tyttöjen telinevoimistelussa (30 kertaa, osanottajia 700) ja voimailussa (55 kertaa, osanottajia 1 525).

Kesäkauden urheiluneuvonta pojille tapahtui kentillä 9:ssä neuvontakohteessa (203 kertaa, osanottajia yht. 3 970). Tyttöjen vastaavaa urheilutoimintaa ohjattiin 7:llä eri kentällä (56 kertaa, osanottajia 1 120). Lisäksi annettiin ohjausta pojille ja tytöille telinevoimistelussa (65 kertaa, osanottajia 1 000) Pallokentällä voimistelun ulkoarjoituspaikalla. Naisille järjestettiin kesäkausina voimistelua kunnallisissa harjoitussaleissa (60 kertaa, osanottajia 3 000).

Kesän aikana järjestettiin edelleen yhteistoiminnassa Seurasaarisäätiön ja helsinkiläisten kansantanssijärjestöjen kanssa 5 ohjattua kansantanssi- ja leikkitilaisuutta, joista kolme Seurasaaren juhlahentillä (Seurasaaren Tantsut), ja muut Lauttasaaren urheilupuistossa ja Mustikkamaan kansanpuistossa. Yleisöä näissä tilaisuuksissa oli yhteensä n. 5 000 henkeä.

Samoin yhteistoiminnassa järjestöjen kanssa toimeenpantiin 1. 10. helsinkiläisille suuri retkipäivä, ns. polkuretki, 35—40, 20—25 ja 10—15 km:n pituisilla reiteillä Ruskeasu-Haltivuori-Ruskeasu ja Otaniemi-Solvalla. Retkiin osallistui 632 kaupunkilaista.

Uimakoulutoimintaa järjestettiin 1. 6.—20. 8. välisenä aikana 24 koulutuspaikassa, joissa oli opettajia 52 ja oppilaita yht. 3 718. Näistä 6 uimakoulua oli eri uima-seurojen hoidossa kaupungin ohjaustoiminnallisen tuen turvin. Uimapromootioita järjestettiin kaksi, Uimastadionilla 17. 8. ja Kumpulán uimalassa 21. 8. Tilaisuuksissa vihittiin yhteensä 1 741 uimamaisteria ja -kandidaattia. Kaupungin uimaopettajilla oli 21.—22. 6. neuvonta- ja opintopäivät, joihin osallistui 45 opettajaa.

Kunnalliset harjoitussalit Stadionilla olivat vuoden aikana (kesä-, heinä- ja elokuuta lukuun ottamatta) kevätkaudella 23 viikkotuntia ja syyskaudella 13 viikkotuntia vapaaharjoittelijain (voimistelijain, palloilijain ja voimailijain) käytössä 100 mk:n maksusta sisätoimintakaudelta harjoituskortin haltijaa kohden. Vapaaharjoitusvuorojen käyttäjiä oli 858. Kunnalliset salit olivat maksullisesti (voimistelu- ja urheiluseurat à 400 mk/t, koulut 600 mk/t) vuoden aikana 60:n eri seuran, koulun tai laitoksen käytössä. Valvontatehtäviä hoiti 2 vahtimestaria. Kumpulán uimalan molemmat pukusuojat olivat sisäharjoitustiloina viiden eri seuran käytössä iltaisin aikana 1. 1.—30. 4. ja 1. 10.—31. 12. Valvonnasta vastasi vahtimestari.

Urheilunneuvontatyöhön kuului oleellisena osana kaupungin urheilupaikkoihin liittyvä *tiedotustoiminta*, jonka hoitamisessa oltiin yhteydessä seurojen, koulujen, laitosten ja eri urheilunalojen harrastajapörién kanssa. Edelleen annettiin ohjausta eri yhteisöille ulko- ja sisäharjoituspaikkojen, ohjaajien ja säestäjien hankkimisessa.

Kertomusvuoden aikana uusittiin suunnistus- ja retkeilykartat valmistamalla ne kaksiväripainoksena yhteensä 2 000 kpl:n eränä, josta puolet mittakaavassa 1:20 000 Pirttimäen-Nuukсион maastosta ja toinen puoli mittakaavassa 1:30 000 Pirttimäen-Nuukсион-Saarijärven alueelta.

Uimalat. Kesä oli suurimmalta osaltaan sateinen ja kolea. Ainoastaan toukokuun viimeinen ja kesäkuun ensimmäinen viikko olivat aurinkoiset ja lämpimät. Uimastadion avattiin yleisölle 20. 5. ja suljettiin 10. 9. Uimalassa kävi kesän aikana yhteensä 221 899 henkeä, joista aikuisia oli 102 492 ja näistä alennuskorttia käyttäneitä 13 430 (1 343 kpl à 10 kertaa) ja lapsia 119 407. Pääsy- ja säilytysmaksut olivat ennallaan (aikuiset 60 mk, lapset alle 15 vuotta 20 mk, alennuskortit 500 mk/10 kertaa, arvoesineiden säilytys 20 mk, saunamaksu 40 mk). Saunassa kävijöiden lukumäärä oli 20 282. Veden lämpö pidettiin altaissa n. 19—21-asteisena. Henkilökunnan lukumäärä oli 43. Kesän aikana järjestettiin Uimastadionilla mm. pohjoismaiset pelleyhyppymestaruuskilpailut, kuurojen maailmanmestaruuskilpailut uinnissa ja vesipalloilussa, kaupungin uimapromootio ja runsaasti liikkeiden ja järjestöjen uintikilpailuja sekä seurojen uimänäytöksiä.

Kumpulán uimalassa kävi kesän aikana yhteensä 113 148 henkeä, josta aikuisia 30 167 ja näistä alennuskorttia käyttäneitä 2 690 (269 kpl à 10 kertaa) ja lapsia

80 291. Saunaa käytti yhteensä 3 823 henkeä. Pääsy- ja säilytysmaksut sekä saunamaksu olivat samat kuin Uimastadionilla. Veden lämpö oli n. 20—22 astetta. Henkilökunnan lukumäärä oli 23. Uimalassa järjestettiin kesän aikana lukuisia uinti- ja vesipallokilpailuja sekä näytöksiä.

Hietarannalla kävi kaikkiaan n. 100 000 henkeä. Meriveden lämpö pysytteli suurimman osan kesästä alhaisena. Uimarannalla suoritettiin vain tavanomaiset kunnostustyöt. Henkilökunnan lukumäärä oli 8.

Matkailu, ulkoilualueet, ulkoilumajat, retkeilyjärjestöt, kotiseututyö, loma- ja vapaa-ajan vietto sekä kalastus

Matkailu. Retkeilyosasto huolehti Helsinkiin saapuvien matkailijoiden ja retkeilijöiden ohjelmista, majoituksesta, muonituksesta ja ennen kaikkea opastuksesta.

Osasto järjesti 14. 4.—30. 5. välisenä aikana opaskurssit, jotka käsittivät kaikkiaan 25 eri esitelmää ja käyntiä ja joiden osanottajamäärä nousi n. 139:ään. Edellisinä vuosina kurssin suorittaneille oppaille järjestettiin suomen- ja ruotsinkielistä jatkokoulutusta. Eri matkatoimistot tilasivat jatkuvasti oppaita osastolta ja tilattujen oppaiden lukumäärä oli 91 (64 tilausta).

Vuoden aikana julkaistiin »Helsinki-Helsingfors» -niminen opaslehtinen suomen-, ruotsin-, englannin-, saksan-, ranskan- ja venäjänkielisenä yhteensä 42 000 kpl:n painoksena.

Ulkomaisiin ja kotimaisiin julkaisuihin lähetettiin erilaista Helsinkiä koskevaa aineistoa sekä matkatoimistoille ja yksityisille henkilöille matkailua koskevia painotuotteita sekä suoritettiin matkailijoiden informointia.

Laivalla Helsinkiin saapuvia matkailijoita avusti Meriasemalla osaston palkkaama opas kesä-elokuun ajan.

Majoitustilanteen helpottamiseksi oltiin kiinteässä yhteistyössä Helsingin Yleisen Matkailijayhdistyksen hotellikeskuksen kanssa, joka vuoden aikana järjesti majoituksen n. 15 000 matkailijalle. Muissakin matkailua koskevissa kysymyksissä oltiin jatkuvasti yhteistyössä mainitun yhdistyksen ja Suomen Matkailijayhdistyksen kanssa.

Toiminta retkeilyosaston hoidossa olleilla leirintäalueilla Lauttasaarella ja Tullisaarella on vilkastunut vuosi vuodelta. Kertomusvuonna oli kokonaiskävijämäärä 7 882 (ed. v. 6 060). Lauttasaarella jouduttiin yllättävän suuren kävijämäärän johdosta laajentamaan leirintäaluetta kesken matkailukauden. Ulkomaalaisten matkailijoiden osuus kasvoi merkittävästi, sillä edellisenä vuonna näitä oli ollut n. 49 % ja kertomusvuonna n. 54 % kaikista leirintäalueiden käyttäjistä. Lauttasaarella yöpyi n. 20 maasta kotoisin olevia matkailijoita 2 610 ja suomalaisia 2 377 eli yhteensä 4 987 matkailijaa. Tullisaaren leirintäalueella yöpyi yhteensä 2 895 matkailijaa, joista ulkomaalaisia 1 637 ja suomalaisia 1 258.

Ulkoilualueet ja -puistot. Retkeilyosaston hoidossa olivat Kaunissaaren, Pirttimäen, Rastilan ja Uutelan ulkoilualueet sekä Kivinokan, Lauttasaaren Länsiulapaniemen, Mustasaaren, Mustikkamaan, Pihlajasaaren, Satamasaaren, Seurasaaren, Tullisaaren, Varissaaren-Pitkäsaaren ja Varsasaaren ulkoilupuidot ja lukuisa määrä pienempiä saaria ja luotoja.

Viikonloppumajoja oli vuoden päättyessä Kivinokassa 603, Lauttasaassa 270, Satamasaassa 141 ja Varsasaassa 254 sekä Länsiulapanniemessä 244 ja Itäisessä Pihlajasaassa 14 eli yhteensä 1 527. Rastilassa oli 18 kaupungin omistamaa viikonloppumajaa, jotka vuokrattiin helsinkiläisille kahdeksi viikoksi kerrallaan. Useilla ulkoilualueilla oli lisäksi suuri määrä tilapäisteltiliijoita.

Summittaisten arviolaskelmien mukaan ulkoilualueilla kävi kertomusvuoden aikana yleisöä seuraavat määrät: Kaunissaari n. 14 500, Kivinokka n. 73 000, Lauttasaari n. 50 000, Mustikkamaa n. 50 000, Pihlajasaari n. 34 000, Pirttimäki n. 20 000, Rastila n. 24 000, Satamasaari n. 3 000, Seurasaari n. 275 000, Tullisaari n. 11 000, Uutela n. 12 000 ja Varsasaari n. 6 000.

Pirttimäessä järjestettiin 18 suunnistuskilpailua sekä vähälumisvuoden vuoksi vain kolmet hiihtokilpailut. Rastilassa järjestettiin lomamajoissa ja teltoissa asuville henkilöille eri urheilulajien ohjausta sekä kilpailu- ja illanvietto toimintaa.

Koska talvi oli vähäluminen ja heinä- ja elokuu melko sateisia, ulkoilualueilla vuoden aikana käyneen yleisön määrä pienentyi jonkin verran edellisestä vuodesta.

Työntekijöitä kaitsijat mukaan luettuna oli ulkoilualueilla 1.7. yhteensä 92.

Kaikilla alueilla suoritettiin rakennusten ja alueiden kunnossapitotöitä. Lisäksi rakennettiin myös pienehköjä uudisrakennuksia, kuten viikonloppumajoja Rastilaan, sauna Seurasaareen, keittokatos Kaunissaareen sekä käymälöitä eri alueille.

Ulkoilumajat. Retkeilyosaston hoidossa olevassa Pirttimäen ulkoilumajassa yöpyi vuoden aikana 787 henkilöä ja saunaa käytti 41 lämmityskerralla yhteensä 3 258 henkilöä. Rastilan ulkoilumajassa oli yöpyjiä 1 490 ja saunojia 72 lämmityskerralla yhteensä 1 118. Haagan ulkoilumajalla kävi vuoden aikana n. 500 ja Maunulan ulkoilumajalla n. 7 000 henkilöä. Talven vähälumisuus vaikutti ratkaisevasti näiden majojen käyttölukuihin.

Retkeilyjärjestöt. Retkeilyosasto oli jatkuvassa yhteistyössä Helsingin Yleisen Matkailijayhdistyksen retkeilytoimikunnan kanssa, jossa oli edustettuna yht. 15 retkeilykerhoa. Toimikunta sai avustuksena kaupungilta 215 000 mk, mistä noin puolet käytettiin »Helsingin ulkoilulehden» kustannuksiin ja jäljelle jäävä osa kurssi-toimintaan. Lisäksi annettiin eri retkeily-yhdistyksille avustusta yhteensä 55 000 mk.

Sekä retkeilyasiamies että apulaisretkeilyasiamies pitivät useita Helsingin ulkoilumahdollisuuksia käsitteleviä esitelmää ja alustuksia eri laitosten ja yhdistysten tilaisuuksissa sekä laativat lukuisia lehtikirjoituksia ja haastatteluja päivälehtiin, radioon ja televisioon.

Kotiseututyö. Kotiseututuntemuksen ja -kiintymyksen lisäämiseksi retkeilyosasto oli yhteydessä eri kotiseutuyhdistyksiin. Kotiseutuesitelmää ja tutustumiskäyntejä järjestettiin eri puolilla kaupunkia 7 kertaa. Yhdessä Suomen Luonnonsuojeluyhdistyksen kanssa järjestettiin 20 retkeä. Osasto palveli yleisöä myös antamalla tietoja kotiseutukysymyksissä.

Matkailumainostusta suoritettiin Helsingin tuntemisen lisäämiseksi mm. pitämällä puheita ja esitelmää ulkoilmanäytäntöjen ja juhannusjuhlan yhteydessä.

Loma- ja vapaa-ajan vietto. Kaupungin palveluksessa olevien suurperheisten ja vähävaraisten virkamiesten ja työntekijäin perheenäideille ja lapsille sekä muillekin äideille ja lapsille myönnettiin ilmainen 14 vrk:n oleskelu Lomaliiton, Virkamiesliiton ja Svenska Semesterförbundet'in lomakodeissa. Ko. äitien lukumäärä oli 115 ja lasten 206.

Useita viihdytystilaisuuksia järjestettiin osaston toimesta. Hietarannan juhannusjuhlassa oli yleisöä 4 935 henkeä. Ulkoilmakonsertteja oli 94, yhteislaulutilaisuuksia 8. Ulkoilmanäytäntöjä oli 4 ja niissä 3 800 katsojaa.

Kalastus. Kalastuslupia myytiin 10 502 kpl ja niistä kertyi tuloja 2 608 489 mk (ed. v. 9 320 kpl, tuloja 2 135 400 mk). Kalastuskarttoja myytiin 1 916 (1 184) kpl, joista kertyi tuloja 95 800 (59 200) mk. Sipoon Kaunissaaren kalastusluvista, 795 kpl, ja kartoista, 226 kpl, kertyi vastaavasti yhteensä 189 595 mk.

Kalavesien hoidossa kiinnitettiin edelleen päähuomio kalanpoikasten istutukseen. Koekalastuksissa todettiin, että haukikanta oli edellisten vuosien aikana tuntuvasti vahvistunut. Kertomusvuonna istutettiin kaikkiaan 1 180 000 hauenpoikasta kaupungin omistamalle merialueelle. Tästä määrästä kustansi kaupunki 700 000 sekä kalastusseurat ja -kerhot yhteensä 480 000 poikasta. Poikasistutuksessa sivuutettiin kertomusvuonna ensimmäisen kerran miljoonan raja. Käytettävissä olleiden tutkimusten ja havaintojen mukaan katsottiin, että riittävä hauenpoikasten määrä kaupungin vesialueelle olisi n. 1.5—2 miljoonaa.

Kuhakannan elvyttämiseksi ja lisäämiseksi kiellettiin kertomusvuonna kaikenlainen kalastus Laajalahdella, Vanhankaupunginselällä ja Tullisaarenselällä kesäkuun aikana, jolloin kuha oli lain mukaan rauhoitettu. Lisäksi oli pitkäsiimakalastus näillä alueilla kielletty ympäri vuoden. Nämä rauhoitustoimenpiteet osoittautuivat hyvin tehokkaiksi ja olisi niitä pyrittävä entisestään lisäämään. Kuhakannan suojelemiseksi kielsi urheilu- ja retkeilylautakunta myös v:n 1963 alusta 50 mm tiheämpien verkkojen käytön kaupungin vesialueella. Yhteistoiminnassa kalastusseurojen kanssa pidettiin keväällä kahdet turontekotalkoot, joissa tehtiin 150 kuhaturtoa.

Retkeilyosasto järjesti vuoden aikana kolme esitelmä- ja neuvontatilaisuutta, joissa oli yhteensä 154 osanottajaa.

Kalastusseuroille ja -kerhoille lähetettiin vuoden aikana 4 kiertokirjettä. Seuroja avustettiin esitelmä- ja valistustilaisuuksien järjestämisessä sekä annettiin apua uusia seuroja perustettaessa. Kalastuksenvalvoja piti 13 esitelmää. Kaupungin alueella toimi 66 kalastusseuraa ja -kerhoa.

Kaupungin viranomaiset tarkastivat merivartiolaitoksen, poliisin ja muutamien vapaaehtoisten valvojien kanssa vuoden aikana n. 700 venekunnan tai kalamiehen luvat. Rikkomukset vähentyivät jatkuvasti. Kaikkiaan takavarikoitiin 16 luvatonta pyydystä. Eniten tapahtui rikkomuksia alamittaisen kuhan pyynnissä. Kalastuksenvalvontaan osallistui vakinaisen henkilökunnan lisäksi neljäksi kuukaudeksi palkattu kalastuksenvartija. Arvioitu kalansaalis Helsingin kaupungin vesialueella kertomusvuonna oli 317 450 kg.

Korkeasaaren eläintarha

Korjaukset. Tavanomaisten talojen, tallien, aitojen ja häkkien korjausten ja maa- lausten lisäksi rakennettiin tilapäinen häkki siperialaisille tiikereille ja tilapäinen tarha Puolasta saapuneille visenteille. Taksivenelaituri korjattiin perusteellisesti satamarakennusosaston toimesta. Teitä korjattiin ja varustettiin edelleen uusilla sementtikouruilla.

Uudisrakennukset. Uudisrakennuksia varten talousarvioon varatusta 5 mmk:n määrärahasta oli 3.5 mmk tarkoitettu strutsitaloa ja 1.5 mmk pikkulintutaloa var-

ten. Nämä työt tilasi rakennusvirasto urheilu- ja retkeilytoimistolta suoritettavaksi pääasiallisesti Korkeasaaren omalla työvoimalla. Arkkitehtitöiden myöhästymisen vuoksi viivästyi kuitenkin töiden aloittaminen, joten ainoastaan perustyöt saatiin suoritetuksi kertomusvuonna.

Eläinkanta. Ostona, vaihtona tai lahjana saatiin seuraavat eläimet: 2 siperialaista tiikeriä, 1 jääkarhu, 3 punakettua, 2 ahmaa, 2 mäyrää, 6 hilleriä, 1 hylje, 2 visenttiä, 8 poroa, 5 hirveä, 2 riippuvatsasikaa, 2 jänistä, 1 korppi, 4 kuukkelia, 51 pikkulintua, 8 papukaijaa, 3 kyyhkystä, 2 tunturipöllöä, 7 huuhkajaa, 2 sarvipöllöä, 1 kissapöllö, 6 maakotkaa, 6 haukkaa, 6 helmikanaa, 1 kurki, 1 yöhaikara, 3 ibistä, 2 laulujoutsenta, 9 hanhea ja 15 sorsaa.

Seuraavat eläimet vaihdettiin tai myytiin: 4 hirveä, 6 poroa, 2 alppikaurista, 2 mufflonlammasta, 2 marsua, 6 riikinkukkoa, 1 kyhmyjoutsen ja 6 timanttikyyhkystä.

Vuoden aikana syntyi: 5 vaippapaviaania, 1 siniturpamarakatti, 1 mustalakki-
marakatti, 3 puumaa, 12 minkkiä, 1 hirvi, 1 vapitihirvi, 3 kuusipeuraa, 5 japanin-
hirveä, 6 poroa, 3 mufflonlammasta, 9 harjalammasta, 2 alppikaurista, 3 kääpiövuolta,
5 villisikaa, 2 kengurua, 10 jänistä, 275 kaniinia, 113 marsua, 144 hamsteria, 110
pikkulintua, 32 papukaijaa, 73 kyyhkystä, 11 riikinkukkoa, 6 hopeafasaania, 2 kalk-
kuna, 17 viiriäistä, 8 niilihanhea, 6 kesyankkaa ja 4 mys kiankkaa.

Vuoden aikana kuoli tai teurastettiin 5 vaippapaviaania, 1 mangabey, 1 kapu-
siiniapina, 1 galagoapina, 1 tiikeri, 1 puuma, 1 jääkarhu, 1 kauluskarhu, 3 ahmaa,
3 mäyrää, 1 minkki, 4 hilleriä, 1 tiikerikissa, 2 sutta, 1 punakettu, 4 hopeakettua,
1 hylje, 1 amerikkalainen piisoni, 1 hirvi, 5 saksanhirveä, 2 kuusipeuraa, 2 japani-
laista hirveä, 4 poroa, 1 nilgauantilooppi, 1 mufflonlammas, 6 harjalammasta,
1 alppikauris, 1 kääpiövuohi, 2 laamaa, 2 ponia, 6 villisikaa, 1 kenguru, 1 majava,
19 jänistä, 244 kaniinia, 87 marsua, 203 hamsteria, 15 kuukkelia, 127 pikkulintua,
15 papukaijaa, 14 kyyhkystä, 3 huuhkajaa, 1 virginian huuhkaja, 1 tunturipöllö,
2 muuta pöllöä, 3 maakotkaa, 4 haukkaa, 1 flamingo, 2 yöhaikaraa, 2 ibistä, 1 harmaa
haikara, 1 laulujoutsen, 1 kyhmyjoutsen, 12 hanhea, 21 sorsaa, 15 ankkaa, 1 mys-
kiankka, 1 kalkkuna, 3 hopeafasaania, 3 kultafasaania, 2 kuningasfasaania, 1 korva-
fasaani, 2 helmikanaa ja 6 viiriäistä.

Tulot. Leijonalinna tuotti pääsymaksuina 2 211 140 mk. Kävijöitä oli 199 489
henkilöä, näistä 112 477 aikuista ja 87 012 lasta. Vastaavat luvut karhulinnan osalta
olivat 3 132 390 mk, 222 372 henkilöä, joista 134 702 aikuista ja 87 670 lasta, sekä
apinatalo 3 600 780 mk, 157 538 aikuista ja 105 740 lasta.

Lautta »Korkeasaari-Högholmen» kuljetti kesän aikana, (30. 4.—8. 10.) 276 149
henkilöä, näistä 181 049 aikuista ja 95 100 lasta. Lautta suoritti 3 025 kaksoisvuoroa.
Korkeasaaren osuus lautan tuloista oli 8 053 350 mk.

Taksiveneet ja Korkeasaaren moottorivene tuottivat 1 008 500 mk ja kuljettivat
yhteensä 62 800 henkilöä, joista 16 500 lapsia. Vuokramoottorit välittivät kesän ai-
kana liikennettä sekä Pohjoissatamasta että Hakaniemenrannasta. Korkeasaaren
moottorivene hoiti liikennettä sinä aikana, jolloin lautta ei ollut käytössä sekä kul-
jetti työntekijät saareen joka aamu ja huolehti tavaroiden ja rehujen kuljetuk-
sesta.

Ravintolasta, kafeteriasta ja kioskeista saadut vuokratulot olivat kaikkiaan
1 217 168 mk. Tulot valokuvauspaikoista olivat 40 000 mk ja uimalasta 10 000 mk.

Menot ja tulot

Menot olivat kokonaisuudessaan 391 119 496 mk, josta 30 446 810 mk tuli lautakunnan ja toimiston, 92 585 095 mk kiinteän käyttöomaisuuden korkojen ja poistojen, 74 475 657 mk urheilulaitosten ja uimalain, 6 322 307 mk urheilunneuvonnan, 8 034 388 mk matkailun ja kalastuksen hoidon, 26 033 866 mk ulkoilualueiden, 38 295 862 mk Korkeasaaren eläintarhan, 104 420 511 mk rakennusten ja muun kunnossapidon sekä 10 505 000 mk avustusten osalle.

Tulot olivat kokonaisuudessaan 75 777 906 mk, josta ulkoilualueista 7 048 353 mk, Korkeasaaren eläintarhasta 19 852 113 mk, luontoiseduista 1 966 495 mk, urheilulaitoksista 40 893 851 mk, retkeilystä, matkailusta ja kalastuksesta 3 017 094 mk sekä avustuksina 3 mmk.
